

Спеціалізованій вченій раді
К 35.052.25 у Національному
університеті «Львівська
політехніка»

ВІДГУК

офіційного опонента

ЧЕРНЯВСЬКОГО ВОЛОДИМИРА ГЕОРГІЙОВИЧА
на дисертацію **СОСНИЦЬКОГО ЮРІЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА**

**«ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙН-ОБ'ЄКТІВ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО
МІСТА (НА ПРИКЛАДІ м. ХАРКІВ)»**

представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн.

Актуальність теми дисертації

Актуальність теми дисертаційної роботи не викликає сумнівів, оскільки стрімкий динамічний характер розвитку міст, що відбувається сьогодні, привів до значного збільшення кількості різноманітних інформаційно-комунікативних об'єктів в багатьох містах України, які відрізняються за своєю подачею, формоутворенням, габаритами та розміщенням. Інформаційно-комунікативне середовище будь-якого міста з року в рік збагачувалось різними видами дизайн-об'єктів – рекламою, навігаційними покажчиками, піктограмами, цифровими табло – першочерговими цілями яких було, перш за все, донести певне посилання до людини чи налагодити повноцінну взаємодію між потенційним клієнтом і власником того чи іншого бренду. Дуже важлива роль інформаційних технологій у сучасному просторі. Вони змінили середовище новітнього світу, зробивши його глобальним, інтерактивним, а як наслідок – трансформувалася комунікація. Сьогодні створюються та інтенсивно розвиваються нові форми комунікативних технологій, які змінюють раніше сформовані проектні моделі і системи. У зв'язку з цим виникає потреба в дослідженні комплексної організації інформаційно-комунікативних дизайн-об'єктів, що стає для більшості міст актуальним питанням і вимагає плідного повноцінного аналізу та подальшого дослідження задля поліпшення художньо-образних та об'ємно-пластичних властивостей простору.

В сучасній науці досліджень з питання комплексного аналізу підвищення функціонального і художньо-образного рівня міського інформаційно-комунікативного середовища замало. Це обумовлює актуальність даного дослідження, враховуючи тенденцію значного випередження практикою теоретичних основ в галузі дизайну зовнішньої реклами, інформаційних покажчиків, графічних елементів, рівень розробки яких не відповідає сучасним вимогам суспільства. Узагальнення та аналіз науково-теоретичного надбання та накопиченого практичного досвіду дозволили провести об'єктивний аналіз існуючого стану інформаційно-комунікативного середовища, а саме м. Харків (як

території з великим різноманіттям стилів архітектурних будівель та кількістю інформаційних дизайн-об'єктів), висвітлити принципи їх організації та визначити подальші шляхи розвитку, вдосконалення проектних рішень та можливих змін в нормативній базі.

На підставі розглянутих літературних джерел та наявної дизайнерської практики було простежено шляхи розвитку цієї тематики. Здійснена в ході дослідження систематизація існуючих на сьогоднішній день теорій і концепцій дозволила виявити, що зміна етапів розвитку цієї проблематики визначається зміною соціокультурних процесів.

Обґрунтовуючи актуальність дослідження, автор чітко формулює необхідність розв'язання проблеми і доходить правильного висновку – ця проблема може і має бути вирішеною з огляду на її соціально-економічну значущість і високу суспільну потребу.

Науковий апарат роботи має всі необхідні складники: об'єкт, предмет, мету дисертаційного дослідження, завдання, методи; визначені наукова новизна та практичне значення; інформацію про апробації і впровадження отриманих результатів. Тема представленої роботи та її зміст в цілому відповідають вимогам і паспорту спеціальності 17.00.07 – дизайн.

Наукова новизна одержаних результатів.

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну.

Вперше виявлено характерні особливості організації та взаємозв'язки, які утворюють художній образ інформаційно-комунікативного простору міста.

Розкрито специфіку естетичної гармонізації інформаційно-комунікативного простору з точки зору впливу дизайн-об'єкта (шляхом впорядкування середовищних складових у відповідності до пріоритету дії об'єкта).

Сформульовано принципи організації дизайн-об'єктів інформаційно-комунікативного середовища міста з урахуванням його функціонального призначення.

Визначено складові пріоритетного впливу інформаційних дизайн-об'єктів на інформаційно-комунікативний простір міста, окреслено особливості організації дизайн-об'єктів сучасного інформаційно-комунікативного простору міста Харкова.

Розроблено практичні методи впровадження теоретичних доробок організації дизайн-об'єктів та підвищення естетичних якостей інформаційно-комунікативного простору міста Харкова.

Вдосконалено типологію дизайн-об'єктів інформаційно-комунікативного середовища міста за функціональними пріоритетами у просторі міста.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Детальне ознайомлення з текстом дисертації Сосницького Ю. О. дає підстави стверджувати, що підхід дисертанта до дослідження є досить об'єктивним. Всі основні наукові положення та висновки, які автор запропонував

в дисертації, теоретичні та практичні результати, які винесено на захист, належним чином обґрунтовані. Вони базуються на основі системно-структурного підходу, з використанням загальнонаукових та спеціальних методів мистецтвознавчого аналізу, графо-аналітичного методу, методу графічного моделювання та експериментального проектування. Достовірність наукових положень та рекомендацій підтверджується практикою їх використання при проектних роботах та у навчальному процесі.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертаційна робота Сосницького Юрія Олександровича на тему «Особливості організації дизайн-об'єктів інформаційно-комунікативного середовища сучасного міста (на прикладі м. Харків)» складається із анотації, списку опублікованих праць за темою дисертації, вступу, чотирьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи 285 сторінок, текстова частина складає 170 сторінок, 129 сторінок ілюстрацій, 13 таблиць, список використаних джерел із 233 найменувань.

У вступі дисертант висвітлює актуальність обраної теми, формулює мету, завдання, об'єкт, предмет, розкриває теоретико-методологічну основу дослідження та методи дослідження, наукову новизну та практичну значимість, наводить дані щодо шляхів впровадження результатів дослідження та їх апробації.

У першому розділі «Історіографія питання і методика дослідження» було проаналізовано та систематизовано великий обсяг літературних джерел. Виявлено, що для ґрунтовного висвітлення принципів організації інформаційно-комунікативних дизайн-об'єктів сучасного міського середовища в Україні варто: по-перше, використовувати праці широкого кола науковців, які здійснюють дослідження в різних площинах, пов'язаних з історичним розвитком, становленням і формуванням особливостей комунікативного і графічно-інформаційного дизайну; по-друге, необхідно враховувати чималий практичний і теоретичний досвід науковців, які проводили дослідження «демонстрації» візуальної інформації і її участі в формуванні естетичного громадського середовища на території сучасної України.

Відзначено, що формування методичної бази роботи відбулося під впливом фундаментальних праць попередників.

У другому розділі «Комунікативний дизайн як засіб формування інформаційного простору міста» висвітлено прийоми побудови інформаційно-комунікативного середовища в світі та розглянуто функціональні якості і пріоритети дизайн-об'єкта як одного з його складових. Окреслені принципи організації інформаційно-комунікативних дизайн-об'єктів міста на базі окреслених прийомів.

Сосницьким Ю. О. вперше була виявлена класифікація об'єктів, які беруть участь у інформаційно-комунікативному середовищі за тими функціональними ролями, які вони повинні виконувати у міському просторі. Систематизація їх будується за пріоритетами у комунікації між трьома основними складовими

інформаційно-комунікативного простору: архітектурою, людиною та інформацією – посередником між котрими виступає комунікативний дизайн-об'єкт, виконуючи роль медіатора. Доведено, що загалом дія будь-якого дизайн-об'єкта несе дві вагомні складові: утилітарну та образну. Також були проаналізовані закордонні аналоги реорганізацій територій та їх побудування через призму інформативності на сучасному етапі розробки і розташування новітніх дизайн-об'єктів у галузі комунікативного дизайну. Окреслена низка практичних прийомів, які застосовуються при розташуванні дизайн-об'єктів в інформаційно-комунікативному просторі світових міст та концептуальних рішеннях «міст майбутнього».

Автором були проаналізовані останні досягнення у формуванні сучасного українського інноваційного міського середовища на прикладі низки концептуальних проектів. Завдяки цьому було виявлено, що перспективною цінністю українських міських середовищ є концептуально-інноваційна спрямованість комунікативного дизайну.

У третьому розділі «Особливості організації дизайн-об'єктів інформаційно-комунікативного простору міста Харкова» проаналізована низка ключових локацій міста, які були реконструйовані чи переоблаштовані, або потребують наявної уваги з боку міської громади. Окреслена низка переваг та недоліків організації дизайн-об'єктів інформаційно-комунікативного середовища, на підставі використання виявлених прийомів та принципів у ході дослідження, та доцільність об'єктів, з точки зору функціональних пріоритетів дії у просторі. Автором визначено, що середовища мають складну багатофункціональну структуру, а хаотичне перенасичення непрофесійно розробленими вивісками роблять їх ще більш складною для сприйняття глядачем. Результати аналізу продемонстровані автором у вигляді графо-аналітичних схем, які проілюстровані для кожної локації.

У четвертому розділі «Стратегії формування дизайн-коду сучасного міста» дисертантом окреслено коло проектних засобів в рамках вирішення завдань побудови естетично гармонійних просторів міста. Розглянуто найбільш актуальні проектні рішення.

Вагоме теоретичне значення має підрозділ **4.2 «Принципи організації інформаційних дизайн-об'єктів в сучасному середовищі міст»** у якому Сосницьким Ю. О. вперше були окреслені передумови до реорганізації сучасного інформаційно-комунікативного простору міста задля підвищення його функціональних властивостей у просторі. Побудована графо-аналітична схема, яка дозволяє зорієнтуватися в якості стану інформаційно-комунікативного дизайн-середовища сучасного міста, його подальшого перепроєктування та реорганізації. Також дисертант систематизує вище виявлені практичні прийоми організації міських територій за своїм призначенням та формулює основні інформаційно-комунікативні принципи організації об'єктів предметно-просторового середовища міста, до яких вони відносяться.

Велике практичне значення має підрозділ **4.3. «Практичні доробки та впровадження»**, де автор пояснює правила використання розроблених теоретичних принципів та прийомів на практиці. Доцільність різноманітних

сучасних технічних засобів при інтеграції в існуюче архітектурне середовище, задля поліпшення його естетичних та інформаційних властивостей.

Загальні висновки відповідають поставленим завданням та відображають основні результати дисертаційного дослідження.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

На наш погляд, результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю. Вони можуть бути використані у навчальному процесі під час курсового та дипломного проектування.

Наукове і практичне значення отриманих результатів полягають у тому, що результати дослідження можуть бути використані для подальших досліджень науково-дослідними установами при формуванні та оновленні міст України та виконанні практичних розробок проектними організаціями. Прийоми, запропоновані дисертантом, дозволяють вітчизняним фахівцям і практикам дизайну створювати власну інформаційно-комунікативну концепцію проектування об'єктів, засновану на інтересах українського дизайну.

Наукова новизна та практичне значення результатів роботи свідчать про її теоретичну і практичну цінність для узагальнення та удосконалення теоретичних підходів та досвіду формування і розвитку системи дизайн-об'єктів інформаційно-комунікативного середовища сучасного міста

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основний зміст роботи опубліковано у 25 друкованих працях. До їх числа входять: 7 – у фахових наукових виданнях, включених до переліку ВАК України; 2 – у наукових періодичних виданнях інших держав; 16 – тези і матеріали наукових конференцій. Наукові результати дисертаційної роботи апробовано у доповідях на науково-практичних конференціях.

Кількість доповідей на наукових конференціях свідчить про достатньо повну апробацію роботи. Список публікацій за темою дослідження вказує на повне викладення положень роботи у встановлених ДАКом наукових виданнях.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він, в основному, відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого Сосницьким Ю. О. дисертаційного дослідження. Автореферат відповідає змісту дисертації і розкриває її основні положення. Наголосимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дискусійні положення та зауваження

Загалом, позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаю за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до поданої дисертаційної роботи:

- Враховуючи особливості організації дизайн-об'єктів інформаційно-комунікативного простору, що є предметом дослідження, наявність на початку роботи термінологічного словника значно б поліпшило сприйняття тексту для фахівців, аспірантів і магістрів, які працюють в галузі дизайну, мистецтвознавства, архітектури та суміжних інженерних спеціальностей.

- Обсяг підрозділу дисертації 1.2. «Методика та джерела дослідження» першого розділу роботи «Історіографія питання і методика дослідження» становить 2 сторінки тексту, що значно відрізняється від інших підрозділів роботи. Доцільно було б розвинути його за рахунок побудови моделі методики дослідження, на основі зазначених в тексті підрозділу методів дослідження.

- Певна кількість публікацій присвячено проблемі екологізації дизайн-середовища, що змістовно не пов'язано з основною тематикою дисертаційної роботи. Автором поглиблено вивчалася та публікувалася ця тема, але використана вона була лише додатково в поясненні змісту принципу «екологічності». Можливо цей момент можна пов'язати зі зміною наукової теми, та наміром залучення великого обсягу наукового доробку до нового напрямку дисертаційного дослідження.

- На думку опонента поняття прийому «екологічного виробництва» (стор. 177) не дуже споріднено за функціональним змістом з іншими прийомами організації дизайн-об'єктів в інформаційно-комунікативному середовищі. Переважно через те, що «виробництво» не відноситься до «організації» дизайн-об'єктів у просторі. Проте, враховуючи авторський аналіз світових прикладів, можна простежити, як вживаються екологічні прийоми у світовій практиці. Саме тому, на мою думку, термін можна було б назвати дещо інакше, з натяком на підвищення екологічного змісту, чи функціональності в організації дизайн-об'єктів.

- Окремі графо-аналітичні схеми у дисертаційній роботі, які мають не основний, а пояснювальний характер, і таблиці, які побудовані іншими науковцями та використовуються для роз'яснення наукової думки (Рис.2.1.1, стор.77; Табл. 2.1.1, стор. 80; Табл. 2.1.2, стор.81; Табл. 2.1.3, стор.81), слід було б розмістити в додатках і не перевантажувати основний текст дисертації.

- Практичні рекомендації були б більш вагомими, якби в процесі роботи над темою, особливо по її завершенню, автор дисертації направив би висновки та рекомендації у відповідні державні і громадські організації для впровадження в нормативні документи.

Загальні висновки й оцінка дисертації

Незважаючи на зауваження, які не знижують загальної цінності роботи, дисертація повністю відповідає науковій спеціальності 17.00.07 – дизайн.

Дисертація Сосницького Ю. О. є завершеною науковою працею, яка пов'язана з вирішенням актуальної науково-прикладної задачі – визначити основні принципи і сформулювати методичні рекомендації щодо прийомів формування дизайн-об'єктів інформаційно-комунікативного середовища сучасного міста. Її автор Сосницький Ю. О. представляє собою сформованого наукового працівника, який здатний грамотно і на сучасному рівні вирішувати науково-прикладні задачі.

Анотеза відповідає змісту дисертації і розкриває її основні положення.

Враховуючи висловлене, вважаю, що дисертаційна робота на тему: «Особливості організації дизайн-об'єктів інформаційно-комунікативного середовища сучасного міста (на прикладі м. Харків)» відповідає вимогам п.11,14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань ДАК Міністерства освіти і науки України, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор Сосницький Юрій Олександрович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн.

Офіційний опонент:

Доктор архітектури, доцент
завідувач кафедри теорії,
історії архітектури та синтезу мистецтв
Національної академії образотворчого
мистецтва і архітектури

В. Г. Чернявський

Відгук доцента Чернявського В.Г.
ЗАСВІДЧУЮ:
Вчений секретар Вченої Ради
Національної академії образотворчого
мистецтва і архітектури
кандидат філологічних наук, доцент

Т. А. Касьяненко